

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: T. A.

Cím: Allítsák össze a Zichy múzeum szétszóródott kincseit

Forrás:

Pesti Napló

Bp

1923. 7. 8.

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Zichy múz.

Idő

"1923"

Személy

Allítsák össze a „Zichy-múzeum” szétszóródott kincseit

A múzeum pusztulásának története — Gróf Zichy Jenő végrendelete

(Saját tudósítónktól.) Hosszú évek kultúrprogramjára visszatérhetünk és konstatálhatjuk, hogy kultúránk, irodalmunk, képzőművészetünk sohasem talált annyi szeretetre és megértésre, mint most, amikor minden összeomlott. A kultuszminiszter a Nemzeti Színháznak új hajlékot akar emelni, meghoz minden áldozatot képzőművészetünk pártolására, felvirágoztatására és ebben a vajúdasban nem érdektelen, ha rámutatunk egy régi magyar múzeum teljes szétszóródására és elenyészésére.

Gróf Zichy Jenő egy életet szentelt gyűjteményének összehordására; az Ural-hegység tövébe expedíciót vezetett, hogy felfedezzen olyan régi és elfelejtett emlékeket, amelyek igen fontosak az őshaza történetének feltárására. Ezekről a vidékekről annak idején érdekes és főként nagyon értékes dolgokat hozott haza gróf Zichy Jenő, vagyonának tekintélyes részét öröklött képtárának kibővítésére áldozta és hosszú munka eredményeképpen megalakította Rózsa ueca 61. szám alatt lévő palotájában a »Zichy-múzeumot«. Képtárában a legkiválóbb olasz, francia mestereken kívül öt-hat nagyszerű Kupcecky-kép, Mányoky-, Brengel-, Tennier- stb. vászon függött, igen érdekes volt a fegyver- és az ékszer-gyűjteménye.

Gróf Zichy Jenő részletes végrendeletet írt, melyben gondoskodott arról, hogy halála után a múzeum továbbra is »Zichy-múzeum« nével fenmaradjon, s rendelkezett arról is, hogy vagyonának egyrésze a múzeum fejlesztésére fordíttassék. Ez a végrendelet azonban nem vált érvényessé, mivel 1905-ben a grófnak egy úrral afférja támadt és akkor végrendeletet írt, amely nem volt olyan részletes, mint a zelöbi és ez az újabb végrendelet lett végképpen érvényes. Gróf Zichy Jenő végrendelete, illetve végrendeletének a múzeumra vonatkozó része a következő:

Végrendeletem!

Tekintve, hogy holnap pisztolypárbajra megyek, röviden leírom megmásíthatatlan végső akaratomat! Fiamat általános örökössé teszem..... Budapesti Rózsa-, Szegfü uecai palotámat hagyom Budapest székesfővárosának, minden gyűjtemény-nyel, képekkel, fegyverekkel, bronzokkal és ékszerekkel (a használati ezüst kivendő és fiamat illeti). E gyűjtemény állami felügyelet alatt »Zichy-múzeum« elnevezés alatt maradjon együtt, az soha széjjel ne szedessék, soha abból semmi el ne adassék, — fiam élete végéig különben ezt a palotát minden bentlévő tárgyakkal — de állami ellenőrzés mellett — élvezhesse. Halála után a Zichy-család válasszon egy tagot, aki ezen gyűjtemény kezelését ellenőrizhesse! Házamban lévő Szabó Jánost és Pere Istvánt a főváros köteles fizetésébe átvenni, évenkénti és fejenkénti egyezer és hatszáz (1600) K fizetéssel és szabad lakással, úgy ahogy eddig fizottettek általam, ők továbbra is a múzeum őrei maradjanak. A másik két, ott a házamban lévő szolgák egy évi fizetéssel kielégítendőik flam által. Több legátumot nem teszek, de nem is tehetek; egész életemben annyit áldoztam a hazám kulturális fejlődésére, évenként annyi összeget adtam, hogy tőkém nincsenek. Könnyen válok el az élettől, mert úgy érzem, hogy kötelességemet hazámmal szemben mindig teljesítettem. Isten áldd meg a hazámat! nemzetemet! Ne csüggedjétek, mert még kell jobb kornak jönnie a szegény, oly nehezen megpróbált nemzetemre! Temetkezésemet illetőleg, az egyszerű legyen és itt Budapesten, a városhoz közel, hiszen annyit fáradoztam a város fejlődése körül. E végső akaratomat minden befolyástól menten, teljes ép testi és lelki állapotban írtam! Isten velünk! Gróf Zichy Jenő s. k. Budapest, március 10. 1905.

Gróf Zichy Jenő a párbajból sértetlenül tért vissza, de rá néhány esztendővel meghalt. A második és érvényes végrendelet nem rendelkezik tőkérről, amelyből fedezni lehetett volna a múzeum fenntartásának költségeit és emiatt pereskedés indult meg a Zichy-család és a főváros között. A per vége az lett, hogy a Zichy-múzeumot zárgondnokság alá helyezték, majd a múzeumot a főváros átvette.

Igy került a Zichy-múzeum néprajzi anyaga a Magyar Nemzeti Múzeum etnográfiai osztályába, ahol az anyag egy részét azonnal rendezték és ki is állították, a másik részét azonban elraktározták.

A Zichy-múzeum azonban, mint már említettük, nemcsak etnográfiai vonatkozású volt. A képek, a nagyszerű mesterek művei, a lándsagyűjtemény, a pohár- és fegyvergyűjtemény, valamint a horribilis összeget érő ékszergyűjtemény nem került a közönség elé, bár a főváros ezeket a gyűjteményeket (kivéve az ékszergyűjteményt) leltárba vette. Gróf Zichy Jenő egy életet szentelt a magyar kultúra érdekeinek, soha állami segítséget igénybe nem vett kutatásainak támogatására, hanem saját vagyonát, legalább is vagyonának igen tekintélyes részét áldozta fel, hogy súlyos akadályokon keresztül adjon valamit nemzetének. Végrendeletében külön hangsúlyozta, hogy gyűjteményéből semmit el ne adjanak, azt széjjel ne szedjék és mint életének egyetlen célját és elért eredményét tekintette azt a nagyértékű múzeumot, amelyet ő maga Zichy-múzeumnak kívánt elnevezni.

A bíróság döntött az anyag hovakerüléséről. Most azonban, amikor egy új magyar kultúr-rencheszánszot akar teremteni mindenki, amikor ez a nemzet azon fáradozik, hogy helyrehozza az elmulasztottakat, kívánatos volna, hogy az ilyen szétszört, egyesség nélkül szinte elértéktelenedett gyűjteményt újból rendezzék, sőt tovább kell menni: ki kell kutatni, hogy gróf Zichy Jenő képtárának egy-egy nagyértékű darabja hol van, hol porosodik. Új kincsek kerülnének napvilágra, új értékek kerülnének a magyar és a Magyarországon járó külföldi közönség elé.

T. A.